

Františkovo slovo

č.95

Papež: Láska je konkrétní služba, kterou si prokazujeme navzájem

Pečujeme o zraněné z rozpadlých manželství a obdivujeme zachovávající věrnost

O. Cantalamessa: Manželské objetí je předchutí nekonečné lásky Boží

Papež: Bůh nás nepřibíjí k našemu hříchu

Papež: Uprostřed »temných roklí« naší doby se svěřujeme Bohu

Poslední dopis zavražděných misionářek lásky

O proměnách symbolu hada v dějinách spásy

Papež: Síla společnosti se projevuje ve schopnosti soucitu

Milosrdenství v křesťanské víře

Otec Cantalamessa o jednotě v postkřesťanském světě

výtah hlavních myšlenek z promluv papeže Františka a zpráv z Vatikánu. Plné znění naleznete na stránkách Radio Vaticana.

Papež: Lásky je konkrétní služba, kterou si prokazujeme navzájem

Vatikán. Na Svatopetrském náměstí se dnes dopoledne konala další mimořádná generální audience Svatého roku milosrdenství. Účastnilo se jí přibližně 50 tisíc lidí a byla zahájena čtením z Janova evangelia o tom, jak Ježíš umyl apoštolům nohy (13,12-14). Papež František svoji katechezi zaměřil k blízcím se Velikonocím a objasňoval vztah mezi milosrdenstvím a službou. Mimo jiné řekl:

„Láska je konkrétní služba, kterou si prokazujeme navzájem. Lásky nejsou slova, ale činy a služba! Skromná služba konaná mlčky a ve skrytu, jak řekl sám Ježíš: „ať neví tvoje levice, co dělá tvoje pravice“ (Mt 6,3). To znamená dát k dispozici dary, jimiž nás obdařil Duch svatý, aby mohlo společenství růst (srov. 1 Kor 12,4-11). Vyjadřuje se také sdílením materiálních dober, aby nikdo nebyl v nouzi. Sdílení a oddanost vůči tomu, kdo se ocitl v nouzi, je životní styl, který Bůh vštěpuje jako autentickou cestu lidskosti také mnohým nekřesťanům.

A nakonec nezapomeňme, že umytím nohou učedníků a pobídnutím, aby jednali stejně, nás Ježíš vyzval rovněž ke vzájemnému vyznávání vlastních nedostatků a k modlitbě za sebe navzájem, abychom si uměli ze srdce odpustit. V této souvislosti pamatujme na slova svatého biskupa Augustina, který napsal: „Neodmítej, křesťane, jednat tak, jak jednal Kristus. Když se totiž tělo sklání k nohám bratří, také v srdci se zažívá anebo sytí, pokud tam již byl, cit pokory. Odpouštějme si navzájem svá pochybení a modleme se navzájem za svoje viny a tak si v určitém smyslu budeme vzájemně umývat nohy“ (In Joh 58,4-5).“

Papež: Pečujeme o zraněné z rozpadlých manželství a obdivujeme ty, kdo zachovávají věrnost

Vatikán. Papež František přijal na audienci v Aule Pavla VI. účastníky formačního kurzu Římské roty o změnách v procesech o manželské nulitě a o proceduře *super rato*. Nová opatření v této věci – řekl – ukazují pozornost církve k těmto věřícím, kteří očekávají rychlé prověření své manželské situace.

Mnoho věřících trpí rozpadem manželství a často je sužují pochybnosti o tom, zda bylo platné či nikoli – řekl papež. S poukazem na to, že poslední synody o rodině ukázaly naléhavost zrychlení a zefektivnění těchto procedur.

„Láska a milosrdenství, stejně jako reflexe nad dosavadní zkušeností, vedly církev k tomu, aby se ještě více přiblížila svým dětem a vyšla vstříc jejich legitimní touze po spravedlnosti.“

František připomíná, že 15. srpna loňského roku byly vydány dokumenty *Mitis Iudex Dominus Iesus* a *Mitis et Misericors Iesus*, které shrnují výsledky roční práce zvláštní komise, jež se zabývala danou problematikou s ryze pastoračního hlediska. V zájmu rychlejšího ověření manželské situace byl zrušen požadavek dvojího rozsudku a byl zaveden tzv. zkrácený proces, ve kterém dostává roli soudce diecézní biskup či eparcha v případě východních církví, shrnul základní změny Svatý otec.

„Důležité je, aby nová norma byla akceptována a rozvedena, jak v meritu věci tak po duchovní stránce, zejména ze strany příslušníků církevních soudů, aby rodinám poskytla službu spravedlnosti a lásky. Pro mnoho lidí, kteří mají zkušenost nešťastného manželství, je ověření platnosti či neplatnosti manželství důležitá možnost. Těmto lidem je třeba pomoci k co nejsnadnějšímu uskutečnění této cesty.“

František zdůraznil, že hodnota právě zakončeného kurzu spočívá právě v tomto a vybídl účastníky, aby uplatňovali získané poznání a zároveň měli vždy na zřeteli spásu duší, která je nejvyšším zákonem církve.

„Církev je matka a chce všem ukázat tvář Boha, který je věrný své lásce, je milosrdný a vždy znovu dodává sílu a naději. To, co nám nejvíce leží na srdci ohledně odloučených lidí, kteří žijí v novém svazku, je jejich účast na církevním společenství. Když však projevujeme péči o rány těch, kdo nás žádají o potvrzení pravdy o svém rozpadlém manželství, hledíme zároveň s obdivem na ty, kdo – i za obtížných podmínek – zůstali věrní svátostnému poutu. Tito svědkové manželské věrnosti by měli být povzbuzováni a označováni za vzory hodné následování. Mnoho žen a mužů je ochotno nést těžká břemena, aby nezničili rodinu, zachovali věrnost ve zdraví i v nemoci, v těžkostech i v poklidném životě.“

Děkuji vám za vaše nasazení pro spravedlnost a vybízím vás, abyste jej nepovažovali za zaměstnání či ještě hůře za výkon moci, nýbrž za službu duším, zejména těm, které jsou nejvíce zraněné – končil papež promluvu k účastníkům kurzu Římské roty o změnách v procesech o manželské nulitě.

O. Cantalamessa: Manželské objetí je předchutí nekonečné lásky Boží

Vatikán. Manželství a rodina bylo tématem čtvrtého postního kázání, které měl tento pátek v kapli apoštolského paláce ve Vatikánu o. Cantalamessa pro ty členy římské kurie, kteří se neúčastnili duchovní obnovy s papežem v Aricci. Papežský kazatel, z jehož obsáhlé promluvy vybíráme jako vždy jen malou ukázkou, podal toto téma na základě koncilního dokumentu *Gaudium et spes* (č.46-53), ve kterém se odráží biblické učení a křesťanská tradice. Konstatoval, že „dnes stojíme před zdánlivě globálním popíráním biblického pojetí sexuality, manželství a rodiny. Tomuto fenoménu – dodal - čelil Druhý vatikánský koncil ve zmíněné pastorální konstituci pomocí dialogu ve snaze objevit na dně zmíněného odporu alespoň náznak nějakého pozitivu.“

„Kritika tradičního modelu manželství a rodiny, která dospěla k dnešním nepřijatelným dekonstruktivním návrhům, začala osvícenstvím a romantismem. Tato hnutí vyjadřovala odlišnými záměry svůj odpor proti tradičnímu manželství, viděného jenom účelově, tedy ve vztahu k potomstvu, společnosti a církvi, a méně v jeho vlastní subjektivní a personální hodnotě. Od manželů se žádalo leccos kromě toho, aby se měli svobodně rádi.“

O. Cantalamessa v této souvislosti citoval ze známých katechezí o lidské lásce podle Božího plánu, jimiž Jan Pavel II. rozvinul koncilní učení o manželství:

*„Lidské tělo spolu se svou pohlavností, tedy mužstvím a ženstvím,... je-li nahlíženo nejen dílčím pohledem plodnosti a plození, jak se děje v řádu přírody, v sobě od počátku zahrnuje »snubní« atribut, totiž schopnost vyjádřit lásku: právě tu lásku, kterou se člověk jako osoba stává darem; a následně pak právě prostřednictvím tohoto daru uskutečňuje samotný smysl svého bytí a své existence“ (Jan Pavel II, *Teologie těla*, Paulínky, Praha 2012, str.82).*

Toto učení pak prohloubil Benedikt XVI. v encyklice *Deus caritas est*, kde konstatuje hlubokou souvislost mezi manželským erotem a samotným vztahem Boha a člověka. „Tato úzká souvislost – poznamenává Benedikt XVI. - nenachází téměř žádné paralely v mimobiblické literatuře“ (č.11).

„V tomto světle se ukazuje hluboký smysl poselství proroků ohledně lidského manželství, které je symbolem a odrazem jiné lásky, totiž lásky Boha k jeho lidu. Neznamená to naložit mystický význam na čistě světskou skutečnost, nýbrž spíše vyjavit pravou tvář a poslední cíl stvoření člověka jako muže a ženy, jako vztahové bytosti.“

Co je však příčinou nedokončenosti a neukojenosti, kterou může zanechat pohlavní spojení uvnitř i mimo manželství? Proč tento příslib nekonečna a věčnosti zůstává zklamán? Na tuto frustraci se hledá lék, který ji však jen umocňuje. Namísto kvalitativní změny tohoto aktu se hledá kvantitativní růst střídáním partnerů. Takto se však Boží dar pohlavnosti v dnešní kultuře a společnosti hanobí. Vrcholem tohoto trendu je genderová revoluce, která je projevem *hybris*, tedy arogance člověka vůči Bohu. Chceme jako křesťané hledat vysvětlení této devastující dysfunkce? Vysvětlením je, že pohlavní spojení není žito takovým způsobem a s takovým účelem, jak jej pojal Bůh. A tímto účelem je, aby se muž a žena touto extází a fúzí lásky pozvedali k touze a předchutí nekonečné lásky a rozpomněli se odkud přišli a kam směřují.

„Prvotní biblický hřích Adama a Evy tento Boží plán zhatil; »zprofanoval« ono gesto, to znamená zbavil jej náboženského náboje. Učinil z něj samoučelné, do sebe uzavřené a proto neuspokojující gesto. Symbol byl odtržen od symbolizované reality, zbaven své vnitřní dynamiky a tudíž znetvořen. Nikde jinde se tolik nezakouší pravdivost výroku sv. Augustina: »Stvořil jsi nás pro sebe, Bože, a nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v tobě«. Nejsme totiž stvořeni, abychom žili ve věčném vztahu páru, nýbrž ve věčném vztahu s Bohem. Objevuje to dokonce Goethův Faust na konci svého trmácení. Když přemýšlí o své lásce k Markétce, v závěru svojí básně zvolá: „Příměrem pouhým je pozemské dění; co pomíjivé — zde v skutek se mění“ (Alles Vergängliche, ist nur ein Gleichnis; Das Unzulängliche, hier wird 's Ereignis).“

Papežský kazatel pak pokračoval příkladem jistého manželského páru, který se ocitl v krizi, prožil obnovu v Duchu svatém a znovu tak odhalil původní význam manželského spojení. „Manželství – řekl o. Cantalamessa - je svátost vzájemného darování, ve kterém se jeden druhému dávají, a Duch svatý je v Trojici „darem“ či lépe vzájemnou „oddaností“ Otce i Syna, nikoli pomíjivě, nýbrž trvale. Kam dosáhne Duch svatý, rodí se a obrozuje se schopnost vzájemného darování. Tak působí milost manželského stavu“ – řekl mimo jiné v pátečním postním kázání pro členy římské kurie otec Raniero Cantalamessa.

13.3.2016

Papež: Bůh nás nepřibíjí k našemu hříchu

Vatikán. Na Svatopetrském náměstí se dnes před polednem sešlo přibližně 40 tisíc lidí, aby si vyslechli pravidelnou promluvu Petrova nástupce. Papež František komentoval známou evangelní pasáž (*Jan 8,1-11*) o cizoložné ženě, kterou chtěli ukamenovat, ale Ježíš ji vysvobodil a rozhřešil. V samotném závěru řekl:

„Drazí bratři a sestry, tato žena představuje nás všechny, kteří jsme hříšníky, tedy cizoložníky vůči Bohu, zrádci Jeho věrnosti. Její zkušenost prezentuje vůli Boží pro každého z nás, nikoli naše odsouzení, nýbrž naši spásu skrze Ježíše. On je milostí, která zachraňuje z hříchu a smrti, a napsal na zem, do prachu, z něhož je učiněna každá lidská bytost (srov. Gen 2,7), tento Boží rozsudek: „Nechci, abys zemřel, ale abys byl živ“. Bůh nás nepřibíjí k našemu hříchu, neztotožňuje nás se zlem, kterého jsme se dopustili. Nosíme jméno a Bůh neztotožňuje toto jméno s hříchem, který jsme spáchali. Chce nás osvobodit a chce, abychom chtěli totéž spolu s Ním. Chce, aby se naše svoboda obrátila ze zlého na dobré, a to je možné, s Jeho milostí je to možné.

Panna Maria ať nám pomůže svěřit se plně Božímu milosrdenství, abychom byli novým stvořením.“

PLNÉ ZNĚNÍ papežovy promluvy před *Angelus* je [ZDE](#)

Po hlavní promluvě se papež František obrátil k přítomným na náměstí sv. Petra, aby jim oznámil, že je pro ně jako dárek připraveno kapesní vydání Lukášova evangelia, které tam v počtu 40 tisíc výtisků rozdávali dobrovolníci vatikánské pediatrické ambulance Domu sv. Marty spolu s římskými seniory, muži i ženami. Papež vybídnul k denní četbě evangelia a připomněl také, že v rozdaném kapesním vydání je za textem evangelia připojeno několik modliteb a seznam skutků tělesného a duchovního milosrdenství, načež dodal:

„Bylo by krásné naučit se je nazpaměť. Tak je potom snadnější tyto skutky také konat. Přijměte toto evangelium, aby se ve vás Otcovo milosrdenství stalo skutkem. A vy dobrovolníci a senioři pamatujte také na ty, kteří jsou na sousedním náměstí Pia XII. a nemohli vejít, aby se toto evangelium dostalo také k nim.“

- poznamenal papež František s ohledem na ty poutníky, kteří se vzhledem k uplatňovaným bezpečnostním opatřením nestihli včas dostat na Svatopetrské náměstí.

Kázání z Domu sv. Marty

14.3.2016

Papež: Uprostřed »temných roklí« naší doby se svěřujeme Bohu

Vatikán. Římský bezdomovec, který zemřel podchlazením; sestry Matky Terezy zavražděné v Jemenu; nemocní z tzv. „spálené země“, tedy ekologicky znečištěného kraje v Kampánii – tyto dramatické skutečnosti nedávných dnů zmínil papež František během kázání při ranní mši v kapli Domu sv. Marty. Uprostřed těchto „temných roklí“ naší doby – řekl – nezbyvá než svěřit se Bohu. I když nechápeme, jako v případě vzácného onemocnění dítěte, svěřme se do rukou Pána, který svůj lid nikdy neopouští.

Zuzana, spravedlivá žena, pošpiněná chlípnu touhou dvou soudců, se raději svěří Bohu a rozhodne se zemřít jako nevinná, než aby se podvolila choutkám oněch mužů. Z této epizody, kterou podává dnešní liturgické čtení z knihy proroka Daniela (13,1-9.15-17.19-30.33-62), si vzal podnět papež František ve své homilii. „I kdybychom šli temnotou rokle, nemáme se zaleknout zla“ – řekl s odkazem na dnešní Žalm (23,1-6). „Pán jde stále s námi, má nás rád a neopouští nás“ – řekl a pokračoval výčtem různých »temných roklí« naší doby.

„Vidíme dnes spoustu temných roklí, mnohá neštěstí a tolik lidí, kteří trpí hladem, válkou. Je tolik lidí, postižených dětí, tolik dětí dnes trpí nemocemi, o nichž nikdo nic neví, říká se jim vzácná onemocnění. A zapříčiňujeme je sami svým jednáním, pomysleme na spálenou zemi (terra dei fuochi)... Když vidíme toto vše, ptáme se: Kde jsi Pane? Jdeš s námi? Takový pocit měla Zuzana. A my také. Vidíme ony čtyři zavražděné sestry, které sloužily z lásky a byly zabity z nenávisti! Vidíš, jak se zavírají brány uprchlíkům, kteří jsou ponecháni venku v zimě. Pane, kde jsi?“

„Jak se Ti mohu svěřit – pokračoval papež – když hledím na to všechno? A postihne-li to nás, každého napadne: Jak Ti mohu důvěřovat? Na tuto otázku je jediná odpověď: neexistuje vysvětlení, nedovedu to vysvětlit.“

„Proč trpí dítě? Nevím, pro mne je to tajemství. Záblesk světla dává mojí duši - nikoli mysli - pouze Ježíš v Getsemanech: »Otče, tento kalich ne, ale děj se Tvá vůle«. Svěřuje se Otcí. Ježíš ví, že smrtí či úzkostí všechno nekončí, a z kříže znějí poslední Jeho slova: »Otče, do Tvých rukou svěřuji svého ducha«. A tak umírá. Svěřit se Bohu, který kráčí se mnou, jde spolu s mým lidem, putuje s církví – to je úkon víry. Důvěřuji. Nevím, proč se to děje, ale svěřuji se: Ty víš proč.“

„To je Ježíšovo učení: kdo se svěří Pánu, který je pastýřem, nic nepostrádá. I kdyby šel temnotou rokle, ví, že zlo je dočasné a že nebude definitivní, protože »Ty« - Hospodin - »jsi se mnou. Tvůj kyj a tvá hůl jsou má útěcha« (Žl 23,4). „Toto je milost, o kterou musíme prosit – dodal papež: Pane nauč mne svěřovat se do Tvých rukou, do Tvého vedení, i v ošklivých a temných chvílích, ve chvíli smrti.“

„Prospěje nám, budeme-li dnes přemýšlet o svém životě, o problémech, které máme, a prosit o milost svěřovat se do rukou Božích. Přemýšlet o mnoha lidech, kterým není ani ve chvíli smrti dopřána poslední útěcha. Před třemi dny zemřel tady na ulici jeden bezdomovec podchlazením. V rušném Římě, městě plném možností, jak pomoci. Proč Pane? Bez pohlazení. Já se Ti však svěřuji, protože Ty neklameš.“

„Pane nerozumím Ti – uzavíral papež. To je hezká modlitba. Aniž bych rozuměl, svěřuji se do Tvých rukou.“

Poslední dopis zavražděných misionářek lásky

Jemen. Salesiáni na celém světě se modlí za osvobození svého spolubratra uneseného před týdnem v Jemenu. Prozatím se ví pouze tolik, že P. Thomas Uzhunnalil byl unesen islámskými teroristy po masakru, který spáchali v pečovatelském domě vedeném misionářkami lásky a kterému padly za oběť čtyři sestry a dvanáct jejich spolupracovníků. Policie ještě nevydala jejich těla a nedala povolení k pohřbu.

Mezitím se dostal na světlo poslední dopis zavražděných misionářek, který odeslaly do své římské komunity. „Když bombardování zesílí, poklekáme před Nejsvětější Svátostí a prosíme Ježíše Milosrdného, aby střežil nás i naše svěřence. Nejednou se schováváme pod stromy v naději, že nás Bůh ochrání, a pak běžíme k našim ubožákům,“ psaly sestry s poukazem na to, že jejich hlavní obavy se týkají toho, jak dlouho vystačí s postravinami a vodou pro ty, o něž pečují. „Bůh nemůže přestat se svou štědrostí, dokud zůstáváme s Ním a s nejobožejšími. Naši svěřenci jsou staří lidé, fyzicky a psychicky postižení či nevidomí,“ psaly sestry ve svém listu s tím, že společně žijí a společně také zemřou.

Sestry z kongregace matky Terezy z Kalkaty považují tato slova za závěť zavražděných misionářek. Jak zdůrazňují, dopis zcela jasně odpovídá na výčitky přicházející z různých stran, že kdyby sestry Jemen opustily dříve, k tragédii by nemuselo dojít. „S ohledem na lásku ke Kristy nemohly opustit potřebné, ačkoli si uvědomovaly, co je může potkat.“ – zdůraznila sestra Sara.

Kázání z Domu sv. Marty

15.3.2016

O proměnách symbolu hada v dějinách spásy

Vatikán. Chceme-li poznat dějiny lásky, kterou k nám chová Bůh, je třeba hledět na Kříž. Na něm visí Bůh, který se »zřekl božství« a »ušpinil se« hříchem, aby dal lidem spásu – řekl papež František v homilii při ranní mši v kapli Domu sv. Marty.

Dějiny spásy podané v Bibli mají co do činění s živočichem, který je prvně zmíněn v Genesi a naposledy v Apokalypse. Je jím had, který je v Písmu symbolem zkázy, ale tajemně také symbolem vykoupení, řekl papež v úvodu své homilie. Na vysvětlenou pak Petrův nástupce dal do souvislosti dnešní dvě čtení: z knihy Numeri (21,4b-9) a z Janova evangelia (8,21-30). První líčí známou epizodu, v níž izraelský lid rozmrzelý putováním na poušti a hladovou stravou začal reptat proti Bohu a Mojžíšovi. Také tady jsou hadi protagonisté, a to dvakrát. Nejprve hadi, kteří byli posláni na vzpurný lid rozsévat strach i smrt, dokud se lid neobrátil na Mojžíše s prosbou o odpuštění. A v tomto bodě přichází tento plaz na scénu podruhé:

„Bůh řekl Mojžíšovi: »Udělej si (měděného) hada a vztyč ho na kůl; každý uštknutý, když se na něj podívá, zůstane na živu«. To je tajemství: Pán nezpůsobí zánik hadů, nechává je. Pokud však člověku ublíží, stačí pohlédnout na měděného hada a člověk se uzdraví. Povýšení hada.“

Sloveso „povýšit“ pak stojí ve středu ostrého střetu mezi Kristem a farizeji popsaného v dnešním evangeliu. Ježíš zde prohlásí: »Až povýšíte Syna člověka, tehdy poznáte, že jsem to Já«. Předně je třeba si uvědomit – poznamenal papež – že výraz „Já jsem“ je Boží jméno, které dal Sobě samému Bůh a sdělil jej Mojžíšovi, aby jej mohl oznámit Izraelitům. A potom – dodal – je zde onen několikrát opakovaný výraz »až povýšíte Syna člověka...«.

„Had je symbol hříchu. Had zabíjí, avšak také zachraňuje. Je to tajemství Krista. Když o něm Pavel mluví, říká, že Ježíš se zřekl sebe samého, ponižil se a podstoupil smrt, aby nás spasil. A říká to ještě silněji slovy »stal se hříchem« a vlastně hadem za použití tohoto symbolu. Takové je prorocké poselství dnešních čtení. Syn člověka je jako had »učiněn hříchem« a povýšen, aby nás spasil.“

„Toto jsou dějiny našeho vykoupení – pokračoval papež. Toto jsou dějiny lásky Boží. Chceme-li poznat Boží lásku, hledme na Ukřižovaného, týraného muže, Boha, který se zřekl sebe, »ušpinil« se hříchem, ale zničením sebe ničí navždy pravé jméno zla, jež je Apokalypsou nazýváno »starý had«.

„Hřích je Satanovým dílem a Ježíš přemáhá Satana tím, že se »stává hříchem« a tam odtud povyšuje nás všechny. Kříž není ozdoba, není to umělecké dílo s mnoha drahokamy, které si lze prohlížet. Kříž je tajemstvím zdeptání Boha z lásky. A onen had na poušti je prorockým předobrazem spásy. Je povýšen a kdokoli na něj pohlédne, uzdraví se. Neučinila to však nějaká Boží magická hůlka, nýbrž utrpení Syna člověka, utrpení Ježíše Krista.“

Končil papež František ranní kázání v Domě sv. Marty.

Kázání z Domu sv. Marty

17.3.2016

Papež: Síla společnosti se projevuje ve schopnosti soucitu

Vatikán. Papež František přijal univerzitní studenty, kteří se účastní 2016 Harvard World Model United Nations, mezinárodní konference nabízející studentům vhled do práce Spojených národů. V rámci tohoto projektu se studenti z více než 70 zemí světa vžívají do role mezinárodních grémií snaží se hledat řešení celosvětových a celospolečenských problémů.

Jako univerzitní studenti se věnujete zejména hledání pravdy a porozumění, nejen k vlastnímu prospěchu, ale pro dobro vašich místních komunit, řekl studentům papež František:

„Doufám, že vás tato zkušenost povede k docenění nezbytnosti a důležitosti struktur spolupráce a solidarity, které mezinárodní společenství zformovalo v průběhu mnoha let. Tyto struktury jsou efektivní zejména tehdy, kdy se zaměřují na službu těm, kdo jsou na světě nejzranitelnější a nejvíce opomíjeni. Prosim o to, aby Spojené národy i každý z jejich členských států byly vždy ochotny k této službě a péči.“

Papež František podotkl, že největším bohatstvím této konference univerzitních studentů není poznání diplomacie či uspořádání institucí a organizací, nýbrž setkání lidí z různých částí světa, které samo o sobě představuje úkoly dneška a předestírá různorodost talentů a možností celé lidské rodiny:

„Témata a problematiky, jimiž jste se zabývali, nepostrádají tvář. Každý z vás je přece schopen nastínit naděje a sny, výzvy a utrpení, které charakterizují lidi vaší země. V těchto dnech se jedni od druhých

mnoho naučíte a budete si navzájem připomínat, že za každou nesnáží, s níž se svět potýká, jsou muži a ženy, mladí a staří, lidé jako vy."

Papež připomněl situaci rodin bojujících o budoucnost svých dětí, ale také uprchlíků, donucených tragickými okolnostmi k odchodu ze svých domovů.

„Právě tito lidé potřebují vaši pomoc a naléhavě vás prosím, abyste je vyslyšeli, protože si více než kdy jindy zaslouží vaše úsilí o spravedlnost, pokoj a solidaritu. (...) Naše síla jako společenství na všech úrovních života a společenské organizace, nespočívá ani tak v našich znalostech a osobních schopnostech, jako v soucitu, který ukazujeme druhým, a v péči, s níž se obracíme zejména k těm, kdo nemohou pečovat o sebe samé."

Papež vyjádřil naději, že si studenti povšimli nasazení katolické církve ve službě chudým a uprchlíkům a její podpory v ochraně nezcizitelné důstojnosti a práv každého člena lidské rodiny, k níž ji volá víra v Ježíše Krista. Jak dodal, tato služba však není výsadou křesťanů, nýbrž univerzálním povoláním, které je zakořeněno v našem společném lidství.

17.3.2016

Milosrdenství v křesťanské víře - rozhovor s emeritním papežem Benediktem XVI.

Deník *L' Osservatore Romano* otiskl rozhovor s Benediktem XVI. publikovaný v knize *Per mezzo della fede. Dottrina della giustificazione ed esperienza di Dio nella predicazione della Chiesa e negli Esercizi Spirituali* a cura del gesuita Daniele Libanori, Cinisello Balsamo, Edizioni San Paolo, 2016, str. 208 (Prostřednictvím víry. Nauka o ospravedlnění a zkušenost Boha v hlásání církve a v Duchovních cvičeních). Emeritní papež zde mluví o centralitě milosrdenství v křesťanské víře. Rozhovor vznikl před půl rokem z iniciativy belgického teologa P. Jacquesa Servaise S.J. jako příspěvek na sympozium pořádané ve dnech 8.-10. října 2015 při římském kostele *del Gesù* a byl přečten německy mons. Georgem Gänsweinem. Autorizovaný italský překlad byl vatikánským deníkem publikován dnes.

(Jacques Servais) *Svatosti, tématem letošního studijního sympozia (8.-10. října 2015) pořádaného rektorátem kostela del Gesù v Římě je ospravedlnění z víry. Poslední díl Vašich Opera omnia klade důraz na Vaše zásadní tvrzení: „Víra není idea, nýbrž život.“ V souvislosti se známým pavlovským výrazem (Řím 3,28) jste mluvil o dvojí transcendenci: „Víra je dar, který věřící sdílejí ve společenství, jež je plodem Božího daru“ (Glaube ist Gabe durch die Gemeinschaft, die sich selbst gegeben wird – GS IV, 512). Mohl byste vysvětlit, co jste tím měl na mysli, přirozeně s ohledem na skutečnost, že předmětem našeho sympozia je objasnění pastorální teologie a oživení duchovní zkušenosti věřících?*

Benedikt XVI.: „Jde o otázku, co je to víra a jak dojít k víře. Na jedné straně je víra hluboký osobní kontakt s Bohem, dotýká se mě v mém nejnižším tkanivu a staví mne před živého Boha v absolutní bezprostřednosti, takže s Ním mohu mluvit, mít Jej rád a být s Ním ve společenství. Zároveň má však tato maximálně osobní skutečnost neoddělitelně co do činění se společenstvím. Podstatou víry je skutečnost mého začlenění do plurálu Božích dětí, do putujícího společenství bratří a sester. Víra pochází ze slyšení (*fides ex auditu*), učí svatý Pavel. Slyšení vždycky předpokládá někoho druhého. Víra není produktem reflexe, ani snahou proniknout své vlastní bytí. Obojí může být přítomno, ale neobejde se bez slyšení, kterým mne zvnějšku Bůh oslovuje, počínaje dějinami, jejichž je tvůrcem. Abych mohl věřit, potřebuji svědky, kteří se setkali s Bohem a zpřístupní mi Jej. Církev neučinila sama sebe, byla stvořena Bohem, který ji stále utváří. To má svůj výraz ve svátostech, především ve křtu. Vstupuji do církve nikoli nějakým byrokratickým úkonem, nýbrž skrze tuto svátost. Znamená to, že jsem přijat do společenství, které nezačalo samo od sebe a sahá za sebe. Pastore, která má v úmyslu formovat duchovní zkušenost věřících, musí vycházet z těchto zásadních daností. Je nezbytné opustit ideu církve, která produkuje sama sebe, a dát vyniknout tomu, že církev se stává společenstvím v přijímání Kristova těla. Musí přivádět k setkání s Ježíšem Kristem a vést k Jeho svátostné přítomnosti.“

Když jste byl prefektem Kongregace pro nauku víry a komentoval jste Společné prohlášení katolické církve a Světové luterské federace o ospravedlnění z víry z 31. října 1999, poukázal jste na rozdílnou Luterovu mentalitu, pokud jde o otázku spásy a otázku blahoslavenství, jak ji on kladl. Luterově náboženské zkušenosti dominovala hrůza před Božím hněvem, což je pocit, který je poněkud cizí dnešnímu člověku, poznamenanému spíše pocitem absence Boha (srov. Váš článek pro časopis

Communio z roku 2000, 430). Může Pavlovo učení o ospravedlnění z víry v tomto novém kontextu dostihnout „náboženskou“ nebo alespoň „elementární“ zkušenost našich současníků?

Benedikt XVI.: „Napřed bych znovu zdůraznil, co jsem k této problematice napsal ve zmíněném časopise. U dnešního člověka ve srovnání s Lutherovou dobou a vzhledem ke klasické perspektivě křesťanské víry došlo k určitému převratu, neboť už to není člověk, který věří, že potřebuje být před Bohem ospravedlněn, nýbrž domnívá se, že Bůh by se měl ospravedlnit za všechny hrůzy, které ve světě jsou, za bídu lidské bytosti a za všechno, co v posledku závisí na NĚm. V této souvislosti považují za příznačné to, že katolický teolog dokonce přímo a formálně toto převrácení přijímá: Kristus prý netrpěl za hříchy lidí, ale takřikajíc smazal Boží viny. A třebaže většina křesťanů nesdílí tak drastické převrácení naší víry, lze říci, že z toho všeho vychází najevo základní tendence naší doby. Když Johann Baptist Metz tvrdí, že dnešní teologie musí být „vnímavá pro teodiceu“ (theodizeempfindlich), zdůrazňuje pozitivním způsobem tentýž problém. Odhlédneme-li od takto radikálního popření církevního pojetí vztahu mezi Bohem a člověkem, má dnešní člověk zcela povšechný dojem, že Bůh nemůže většinu lidstva nechat jít do záhuby. Kdysi typická starost o spásu se tedy vytratila. Nicméně, podle mého názoru, nadále a jinak trvá pocit, že potřebujeme milost a odpuštění. Pro mne je „znamením času“ skutečnost, že pojem Božího milosrdenství se stále více stává ústředním a dominantním, počínaje sestrou Faustynou. Její vize různými způsoby hluboce odrážejí tento obraz Boží, který je vlastní dnešnímu člověku, i lidskou touhu po božské dobrotě. Papež Jan Pavel II. byl hluboce proniknut tímto podnětem, ačkoli se to ne vždycky výslovně projevilo. Určitě však není náhoda, že jeho poslední kniha, která vyšla těsně před jeho smrtí, mluví o Božím milosrdenství. Na základě zkušeností, ve kterých již od prvních let svého života vnímal veškerou krutost lidí, prohlašuje, že milosrdenství je jedinou pravou a poslední účinnou reakcí na moc zla. Jedině tam, kde je milosrdenství, končí krutost, končí zlo a násilí. Papež František se nachází plně v této linii. Jeho pastorační praxe se vyjadřuje právě tím, že k nám nepřetržitě promlouvá o Božím milosrdenství. Milosrdenství je tím, co nás žene k Bohu, zatímco Jeho spravedlnost nás děsí. Podle mého mínění tím vychází najevo, že pod patinou sebejistoty a sebeospravedlnění skrývá dnešní člověk hluboké poznání svých ran a svojí nehodnosti před Bohem. Člověk očekává milosrdenství. Určitě není náhoda, že podobenství o milosrdném Samaritánovi je pro současníky obzvláště přitažlivé. A nejenom proto, že v něm je silně zdůrazněna sociální složka křesťanské existence, ani proto, že se v něm Samaritán, nenáboženský člověk, jeví ve srovnání s náboženskými představiteli jako ten, kdo jedná opravdu v souladu s Bohem, zatímco oficiální náboženská představitelé jsou vůči Bohu takřikajíc imunní. Je zřejmé, že modernímu člověku se to líbí. Zdá se mi však stejně důležité, že lidé v hloubi očekávají, že jim Samaritán přijde na pomoc, že se k nim skloní, nalije olej do jejich ran, postará se o ně a uzdraví je. V posledku totiž vědí, že potřebují Boží milosrdenství a jemnocit. Uprostřed tvrdosti technizovaného světa, kde se na city už nebere zřetel, však roste očekávání spásonosné lásky, která bude dána zdarma. Domnívám se, že z hlediska Božího milosrdenství, které všichni hledají, je možné také dnes interpretovat základní jádro nauky o ospravedlnění a nechat vyjít najevo plnost jeho významu.“

Když Anselm říká, že Kristus musel zemřít na kříži, aby odčinil nekonečnou urážku učiněnou Bohu a tak obnovil porušený řád, užívá přitom jazyk, který je pro moderního člověka obtížně přijatelný. Tímto vyjadřováním hrozí, že vznikne obraz hněvajícího se Boha, který byl uražen hříchem člověka, a ocitl se v emotivním stavu vzteku a agresivity, jež známe z vlastní zkušenosti. Jak je možné mluvit o Boží spravedlnosti, aniž by to ohrozilo - dnes již věřícími přijatou - jistotu, že Bůh křesťanů je Bohem „nekonečně milosrdným“ (Ef 2,4)?

Benedikt XVI.: „Koncepte svatého Anselma je pro nás dnes zajisté nesrozumitelná. Naším úkolem je pokusit se znovu pochopit pravdu, která se skrývá za tímto způsobem vyjadřování. Za sebe formuluji k tomuto bodu tři hlediska:

a) Protiklad mezi Otcem, který klade absolutní důraz na spravedlnost, a Synem, který je poslušen Otce a z poslušnosti přijímá krutý požadavek spravedlnosti, není nepochopitelný pouze dnes, ale na základě trojiční teologie je mylný sám o sobě. Otec a Syn jsou jedno a jejich vůle je *ab intrinseco* (z vnitřního popudu) jedna jediná. Když Syn v Getsemanské zahradě zápasí s Otcovou vůlí, nejde o přijetí Otcova krutého ustanovení, nýbrž o vtažení lidství do Boží vůle. K tomuto vztahu dvou vůlí Otce a Syna se ještě budeme muset vrátit.

b) Proč tedy kříž a odčinění vin? V zákrutech moderního myšlení, o nichž byla řeč výše, lze formulovat nově odpověď na tyto otázky. Postavme se před neuvěřitelné množství zla, násilí, lži, nenávisti, krutosti a pýchy, které zachvacuje a pustoší celý svět. Tuto masu zla jednoduše nemůže prohlásit za neexistující ani Bůh. Musí nastat očista, zpracování a potření. Starozákonní Izrael byl přesvědčen, že každodenní oběť za hříchy a zejména velká liturgie dne smíření (*jom kipur*) byly nezbytné jako protiváha k mase zla, které je ve světě přítomno, a jedině tímto vyvážením mohl svět zůstat

snesitelným. Když přestaly chrámové oběti, bylo třeba se tázat, co postavit proti převažující moci zla a jak nalézt její protiváhu. Křesťané věděli, že zničený chrám byl nahrazen vzkříšeným tělem ukřižovaného Pána a že v Jeho radikální a nezměrné lásce vznikla protiváha k nezměrné přítomnosti zla. Věděli také, že tvář v tvář přesile zla mohla stačit jedině nekonečná láska, jedině nekonečné odčinění. Věděli, že ukřižovaný a vzkříšený Kristus je moc, která se může postavit proti zlu a která spasí svět. A na tomto základě budou také moci porozumět smyslu svého utrpení, které je včleněno do Kristovy trpící lásky a je součástí její vykupitelské moci. Výše jsem citoval teologa, podle něhož Bůh musel trpět za svoje viny ve vztahu ke světu. Nyní z této obrácené perspektivy plyne následující pravda: Bůh jednoduše nemůže masu zla vyvěrající ze svobody, kterou On sám udělil, ponechat tak, jak je. Jedině On tím, že se přijde účastnit utrpení světa, může vykoupit svět.

c) Na těchto základech je patrnější vztah mezi Otcem a Synem. Ocituji v této souvislosti jednu pasáž z de Lubacovy knihy o Origenovi, která se mi zdá velice jasná: „Vykupitel vstoupil na svět ze soucitu k lidskému rodu. Vzal na sebe naše strasti ještě předtím než byl ukřižován, ba dokonce ještě před tím, nežli se k nám sklonil, aby přijal naše tělo: kdyby je nepoznal předtím, nebyl by přišel vzít na sebe náš lidský život. Čím však byly ony strasti, které kvůli nám zakoušel předem? Byla to trýzeň lásky. Copak ale sám Otec, Bůh veškerenstva, který překypuje velkodušností, trpělivostí, milosrdenstvím a soucitem, tím v určitém smyslu netrpí rovněž? „ Hospodin, tvůj Bůh, tě nesl, jako člověk nosí své dítě, po celou cestu, kterou jste šli, až jste došli na toto místo“ (Dt 1,31). Bůh k nám zaujímá vztah podobně jako Syn Boží bere na sebe naše utrpení. Samotný Otec nepostrádá vášně! Je-li vzýván, potom musí znát milosrdenství a soucit. Vnímá trýzeň lásky (Homilie k Ezechiellovi 6,6).“ V některých krajích Německa existovala velmi dojemná pobožnost, ve které se rozjímalo o *bídě Boží* (die Not Gottes) – „Boží nouzi“. Vybavuje se mi působivý obraz představující trpícího Otce, který otcovsky vnitřně sdílí Synovo utrpení. Také obraz „trůnu milosti“ je součástí této pobožnosti: Otec drží kříž a ukřižovaného, laskavě se nad Ním sklání a takřikajíc společně je na kříži také. Grandiózně a čistě je tak zachyceno, co znamená Boží milosrdenství a Boží účast na utrpení člověka. Nejedná se o krutou spravedlnost, ani o fanatismus Otce, nýbrž o pravdu a realitu stvoření: opravdové vnitřní překonání zla je vposledku uskutečnitelné pouze utrpením lásky.“

Ignác z Loyoly v Duchovních cvičeních nepoužívá na rozdíl od sv. Pavla starozákonní obrazy pomsty (viz 2 Sol 1,5-9), neméně však vybízí k rozjímání o lidech, kteří „sestupují do pekla“ (č. 102), a to „bezpočetně mnozí za méně hříchů, než jsem spáchal já“ (č.52). V tomto duchu žil svatý František Xaverský svoji pastorační činnost. Byl přesvědčen, že se má pokusit zachránit z děsivého údělu věčného zavržení, pokud možno co nejvíce „nevěřících“. Tato nauka byla formulována na Tridentuském koncilu sentencí o soudu nad dobrými a zlými, potom radikalizována jansenisty a mnohem obšírněji převzata Katechismem katolické církve (633, 1037). Lze říci, že v tomto bodě došlo v posledních desetiletích k nějakému „vývoji dogmatu“, na který by měl Katechismus nutně brát zřetel?

Benedikt XVI.: „Není pochyb o tom, že v tomto bodě stojíme před hlubokou evolucí dogmatu. Zatímco otcové a teologové středověku se ještě mohli domnívat, že se v podstatě celé lidstvo stalo katolickým a že pohanství existuje pouze na okraji, objev nového světa na počátku novověku radikálně změnil perspektivy. V druhé polovině minulého století se zcela ujalo mínění, že Bůh nemůže nechat jít do záhuby všechny nepokřtěné a čistě přirozené štěstí není ani pro ně reálnou odpovědí na otázku lidské existence. Velcí misionáři 16. století byli ještě přesvědčeni, že kdo není pokřtěn, je navždy zavržen, což vysvětluje jejich misionářské nasazení. V katolické církvi po Druhém vatikánském koncilu však toto přesvědčení bylo zcela opuštěno. Z toho plyne dvojí hluboká krize. Na jedné straně se zdá, že se tím odnímá motivace k dalšímu misionářskému nadšení. Proč by měli být lidé přesvědčováni k přijetí křesťanské víry, když se mohou spasit i bez ní? Avšak také pro křesťany vyvstala otázka. Stala se totiž problematickou závaznost víry a její životní formy. Pokud se někdo může spasit také jinak, přestává být nakonec zřejmé, proč by měl být vázán požadavky křesťanské víry a její morálky samotný křesťan. Jestliže však víra a spása už nejsou vzájemně propojeny, ztrácí motivaci také víra. V posledních letech došlo k několika pokusům o formulaci smíření všeobecné nezbytnosti křesťanské víry s možností být spasen i bez ní.

Připomenu tady dvě: je to předně velmi známá teze Karla Rahnera o anonymních křesťanech. Tvrdí v ní, že skutečně podstatný základ křesťanské existence, který je rozhodující v řádu spásy, v transcendentální struktuře našeho vědomí, spočívá v otevřenosti ke všemu jinému, směrem ke sjednocení s Bohem. Křesťanská víra údajně vede k uvědomění si toho, co je v člověku jako takovém strukturální. Když se tedy člověk přijme v podstatě svého bytí, naplňuje podstatu křesťanského bytí, přestože jej pojmově nezná. Křesťanské se tedy rovná lidskému, a v tomto smyslu je křesťanem každý člověk, který přijímá sám sebe, třebaže si to neuvědomuje. Je pravda, že tato teorie je podmanivá, avšak redukuje křesťanství na pouhou vědomou prezentaci toho, čím je lidská bytost sama o sobě, a odhlíží tudíž od dramatu změny a obnovy, která má v křesťanství ústřední postavení. Ještě méně přijatelné je řešení, které nabízejí teorie náboženského pluralismu, podle nichž všechna náboženská

vyznání představují - každé svým způsobem - určitou cestu ke spáse, a v tomto smyslu je třeba považovat jejich účinky za rovnocenné. Kritika náboženství, kterou předkládá Starý zákon, Nový zákon a prvotní církve je podstatně realističtější, konkrétnější a pravdivější ve svém pečlivém zkoumání různých náboženských vyznání. Tak zjednodušující recepce neodpovídá závažnosti otázky.

Připomeňme nakonec zejména Henriho de Lubaca a spolu s ním některé další teology, kteří položili důraz na pojem zástupného prostřednictví. U nich je pro-existence Krista výrazem základního postoje křesťanské existence a církve jako takové. Je pravda, že problém není zcela vyřešen, ale zdá se mi, že jde o vskutku zásadní intuici, týkající se existence každého křesťana. Kristus jako jediný byl a je pro všechny, a křesťané, kteří ve velkolepém obraze svatého Pavla tvoří v tomto světě Jeho tělo, mají účast na tomto bytí-pro. Křesťané nejsou sami pro sebe, nýbrž s Kristem pro druhé. Není to však zvláštní vstupenka do věčné blaženosti, nýbrž povolání tvořit společně celek. To co člověk potřebuje ke spáse je vnitřní otevřenost ve vztahu k Bohu, niterné očekávání a přilnutí k Bohu. To na druhé straně také znamená, že my spolu s Pánem, s nímž jsme se setkali, jdeme vstříc druhým ve snaze učinit pro ně viditelným příchod Boha v Kristu. Je jasné, že je zapotřebí reflektovat celou tuto otázku."

Podle mnoha tzv. „laicistů“, poznamenaných ateismem 19. a 20. století, jak jste zmínil, je nikoli člověk, ale spíše Bůh – pokud existuje – tím, kdo by se měl zodpovídat za nespravedlnosti, za utrpení nevinných a za cynismus moci, jehož jsme ve světě a v dějinách bezmocnými svědky (srov. Spe salvi, č.42). Ve svojí knize Ježíš Nazaretský přisvědčujete tomu, co je pro ně – i pro nás – pohoršením: „Bezpráví, zlo jako realita nemůže být prostě ignorováno, ponecháno tak, jak je. Musí být zpracovááno, poráženo. Jen to je pravé milosrdenství.“ (Ježíš Nazaretský II., Barrister 2011, str. 89). V jakém smyslu je svátost smíření jedním z míst, kde dochází k „odčinění“ spáchaného zla?

Benedikt XVI.: „Snažil jsem se souhrně vyložit základní body týkající se tohoto problému v odpovědi na třetí otázku. Protiváha k vládě zla může spočívat v první řadě jenom v božsko-lidské lásce Ježíše Krista, která je vždycky větší než jakákoli možná moc zla. Je však nezbytné, abychom se včlenili do této odpovědi, kterou dává Bůh prostřednictvím Ježíše Krista. Třebaže jednotlivec je zodpovědný za zlomek zla a je tudíž spoluviníkem jeho moci, spolu s Kristem může přesto „doplňovat to, co zbývá vytrpět do plné míry Kristových útrap“ (srov. Kol 1,24). Svátost pokání má na tomto poli jistě důležitou roli. Znamená, že se necháváme neustále utvářet a přetvářet Kristem a neustále přecházíme od těch, kdo pustoší, k tomu, kdo zachraňuje.“

18.3.2016

Otec Cantalamessa o jednotě v postkřesťanském světě

Vatikán. Papež František slavil dnešní ranní mši v soukromí, aby si později v kapli *Redemptoris Mater* Apoštolského paláce spolu se svými nejbližšími spolupracovníky vyslechl další postní kázání **o. Raniera Cantalamessy**. Papežský kazatel své dnešní rozjímání zaměřil na koncilní Dekret o ekumenismu *Unitatis redintegratio*. Jak vymezil hned v úvodu, křesťanský svět se letos připravuje na připomínku pěti století reformace. Pro budoucnost církve je životně důležité, aby tuto příležitost nepromarnila tím, že setrvá v zajetí minulosti, zdůraznil o. Cantalamessa. Pán totiž posílá svého Ducha a svá charismata věřícím nejrůznějších církví, včetně těch, které se nám jeví nejjzdálenější, dodal italský kapucín.

"Na obou stranách existují křesťané, které je nutné přesvědčit o tom, že válka skončila, že náboženský boj mezi katolíky a protestanty je za námi. Máme na práci něco zcela jiného, než proti sobě válčit. Svět zapomenul na Spasitele – anebo ho vůbec nepoznal. Spasitele, který je světlem světa, Bohem s námi, cestou, pravdou a životem. A my ztrácíme čas v polemikách?"

Staré spory už byly překonány, vysvětloval italský kapucín s poukazem na nauku o ospravedlnění, která vyvolala rozkol křesťanského Západu. Podpis společného katolicko-luteránského prohlášení o této otázce se datuje rokem 1999, poznamenal papežský kazatel. „Nejsme ospravedlněni skrze skutky, nýbrž Kristovou milostí, avšak bez dobrých skutků nelze dojít spásy. Ospravedlnění si neklade podmínky, ale není bez důsledků. To je společná víra nás všech – katolíků i protestantů“, vyzdvihnul o. Cantalamessa, „a totéž prohlásil už Tridentský koncil“. Dnes však žijeme v postkřesťanském světě, ze kterého se úplně vytratilo vnímání hříchu. Proto se od nás vyžaduje kvalitativní posun.

"Celá církev by dnes velmi důrazně měla hlásat ospravedlnění Boží milostí prostřednictvím víry v Krista. Nikoli však jako opak „dobrých skutků“, což je vyřešený a překonaný problém, nýbrž v protikladu vůči modernímu sekularizovanému světu, který si nárokuje spásu skrze svou vědu, techniku

či spiritualitu vlastní výroby. Jsem přesvědčen, že Luther, Kalvín a další reformátoři, by dnes, pokud by byli naživu, hlásali nezasloužené ospravedlnění skrze víru právě tímto způsobem!"

V dnešní době se vedle teologického ekumenismu stále více rozvíjí ekumenismus setkávání a smíření srdcí, pokračoval o. Cantalamessa. Je to cesta k jednotě, založená na lásce.

"V souvislosti s naukou nelze předbíhat, protože rozdíly tu existují a je nutné je trpělivě řešit na příslušných místech. Urychlit však můžeme lásku – a již od nynějška být plně sjednoceni."

Milovat jeden druhého neznamena na sebe pohlížet, ale hledět stejným směrem – tedy na Krista, uzavíral papežský kazatel svou dnešní promluvu pro římskou kurii.

"Pokud se obrátíme ke Kristu a společně za ním půjdeme, sblíží to také nás křesťany, až do té míry, že budeme jedno v Něm a Otci, jak o to Kristus prosil (Jan17,21). Je to podobné jako s paprsky jízdního kola. Když sledujeme jejich pohyb od středu směrem k obvodu, vidíme, jak se postupně oddalují. Když na ně pohlédneme z opačného úhlu, všimneme si, že čím více se blíží středu, tím více se přibližují jeden druhému, až splývají v jediném bodě. A totéž se děje s Kristem."